

Kuvvetli retorikçinin insana neler kazandırabileceğini biliyoruz, insanın çektiği cefanın sebebi olabileceği gibi sefası da dilinin maharetinden kaynaklanabilir.

Peki insanı güzel konuşturan nedir? Dışardan bakıldığında, kimilerinin lalettayın bir konuda güzel konuşabileceğini düşünebiliriz. Ancak asıl maharet, eğer sözü *fiile* dönüştürmekse, herhangi bir konuda konuşmayı sevenlerden çok, aslında, konuştuğu konuya derinlemesine vakıf ve onu hayatın merkezine getirebilenlerin olmalı. En azından beni asıl ilgilendiren konu, insanları harekete geçiren cinsten konuşmalar, yoksa laf ebeliği yapmak ve belli bir konuyu içinden çıkılmaz hale getirmek hayran olduğum özellikler değil.

Retorik gücün kaynağının büyük laflar olduğunu ve insanların en çok kendilerini büyük laflara karşı kurban verebildiklerini seziyorum. Hayal kurdurmayı bilmeyen hatiplerin yarım hatip olmasının sebebi bu olsa gerek. Dinleyici kendini büyük bir anıt yaparken hayal ederse kulübenize yardım ediyor, ancak ona *olanı* yani kulübeyi *olduğu gibi* gösterirseniz, kımıldamıyor yerinden. Hatibin yapması gereken, kulübenin gerçekte bir anıt olduğunu göstermek ve onu yapanları *ölümsüzlükle takdis etmek*. Bu arada yalan söylerse, ki pek çokları bu ucuz yola başvurur, zamanın sarkacı gelip bir gün bu yalanı ona ödetir ancak mahirane bir şekilde doğru yoldan o kulübeyi anıt yaparsa, zaman da o kulübeyi bir anıt haline getirebilecektir.

Peki retorik gücün temelinde büyük laflar nasıl şeylerdir? Mesela ölümsüzlük vaadi, mesela milleti için önemli işler başarma, mesela Allah'ın indinde sevgili bir kul olma, mesela dünyanın varisi olma ... Bunlar çok defa söyleyenin de dinleyen kadar *bîhaber* olduğu cümlelerdir, pek çoğu hiçbir insanın emin olamayacağı, sakın kafayla düşünüldüğünde akla yatkın gelmeyecek iddialardır. Yine de o sakın kafanın pek muteber olmadığı yer ve zamanlarda retorik güç insanları etkisi altına alır.

Dinin bu konuda özel bir yeri olduğu aşıkâr, dinin hemen bütün gücünün içerdiği retorikten oluştuğu belli. İnsanların dini inançlarını aktarırken kullandıkları dilin onlara güç verdiği ve bu gücü paylaştıkları kişilerin de o retorikle –daha doğrusu *hayatın anlamı* ile– güçlendikleri de söylenebilir. Öyle ki, insanlar başka herhangi bir şart altında yapmayacakları bir çok şeyi din adına, –veya ona benzer kavramlar adına– yapabiliyor. Ateistlerin kendilerine benzer bir dil kurmak zorunda kalmalarının ve bir noktada bilimi olmadığı bir şey gibi göstermeye meyletmelerinin temelinde de bu olsa gerek; bir dinin sağladığı retorik gücü yenebilmek için sadece onun verilerinin yanlışlığını göstermek veya onunla dalga geçmek yetmiyor. İnsan aklen *tanrının yokluğuna* iman etmiş olsa bile, bu onlarda bir dindarın dini retorikten aldığı etkiyi meydana getirmiyor, onlar bunun için dini retorikçi de ikame edecek bir takım *peygamberane* tavırlar takınıyorlar.